

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
імені
Олександра Яременка
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

Прояви насильства в умовах конфлікту

(за результатами соціологічного дослідження «Оцінки потреб внутрішньо переміщених жінок та осіб похилого віку в Україні»)

*Балакірєва Ольга, канд. соціол. наук,
Голова правління УІСД ім. О.Яременка*

*Бондар Тетяна, канд. соціол. наук,
Директор УІСД ім. О.Яременка*

Цільові групи та регіони дослідження (1)

ВПО – переїхали із місця свого постійного проживання та проживають на інших територіях (1000 респондентів):

1. Жінки віком 18 років і старше:

- Вагітні **(101 особа)**
- Голови домогосподарства та/або основні годувальники у домогосподарстві **(604 особи)**

2. Особи літнього віку від 60 років і старше:

- Жінки **(133 особи)** та Чоловіки **(162 особи)**
- Проживають у закладах інтернатного типу:
  - Жінки **(59 осіб)** та Чоловіки **(41 особа)**

Регіони опитування (17 регіонів): Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Кіровоградська, Київська, Луганська, Львівська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська області та м.Київ.

Цільові групи та регіони дослідження (2)

НЕ-ВПО – мають статус ВПО, але повернулися до місця свого постійного проживання на пост-конфліктних територіях (403 особи):

1. Жінки віком 18 років і старше, що є:
  - Вагітні **(53 особи)**
  - Голови домогосподарства та/або основні годувальники у домогосподарстві **(248 осіб)**
2. Особи літнього віку від 60 років і старше:
  - Жінки **(50 осіб)**
  - Чоловіки **(52 особи)**

Регіони опитування: Донецька та Луганська області

Основні критерії відбору респондентів

Жінка – голова домогосподарства	<ul style="list-style-type: none"> • Вік – 18 років і старше • Розпорядник сімейного бюджету та приймає рішення щодо життєзабезпечення сім'ї
Вагітна жінка	<ul style="list-style-type: none"> • Вік – 18 років і старше • Вагітність на момент опитування
Особа літнього віку	<ul style="list-style-type: none"> • Вік – 60 років і старше • Стать: чоловіки та жінки • Проживають в інтернатному закладі

Рекрутинг респондентів

ВПО

- Центри тимчасового розміщення
- Місця отримання гуманітарної допомоги (їжі, одягу, засобів особистої гігієни, ліків тощо)
- Громадські, волонтерські організації, благодійні фонди,
- Державні установи, які надають допомогу
- Церква
- Заклади медичного обслуговування (вагітні жінки)
- Центри зайнятості (виключно у Донецькій області)
- Знайомі, друзі, колеги тощо
- Представники цільової групи

НЕ-ВПО

- Місця отримання гуманітарної допомоги (їжі, одягу, засобів особистої гігієни, ліків тощо)
- Громадські, волонтерські організації, благодійні фонди,
- Державні установи, які надають допомогу
- Церква
- Знайомі, друзі, колеги тощо
- Представники цільової групи

Особи літнього віку, що проживають в інтернатних закладах

- Заклади інтернатного типу: Могилівський геріатричний пансіонат (Дніпропетровська область); Маріупольський пансіонат для ветеранів війни і праці №1 та №2; Харківський геріатричний пансіонат ветеранів праці.

Мета презентації

Представити дані щодо різних проявів насильства (психологічного, фізичного, економічного, сексуального), з якими стикаються внутрішньо переміщені особи (ВПО) та ті, які повернулися до місця свого постійного проживання (не-ВПО)

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ НАСИЛИЕ

Отбирали или требовали деньги

Отбирали имущество

Отбирали документы

Контролировали Ваши расходы

Заставляли работать без оплаты труда или за минимальные деньги

Присваивали или отбирали деньги

Не давали возможности работать/ходить на работу

Не давали возможности учиться

Выгоняли их дома/квартиры

Заставляли бродяжничать

ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ НАСИЛИЕ

Заставляли выполнять неквалифицированную работу

Унижали достоинство, оскорбляли (наедине или в присутствии других людей)

Прослушивали телефон (как стационарный, так и мобильный)

Просматривали Ваши СМС или переписку в Интернете

Ограничивали общение с семьей (другими людьми)

Угрожали причинить боль или вред близким

ФИЗИЧЕСКОЕ НАСИЛИЕ

Запугивали

Специально причиняли серьезные травмы (калечили)

Наносили телесные повреждения (побои)

Угрожали оружием (нож, пистолет и т.п.)

СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ

Заставлял заниматься сексом без Вашего согласия

Заставлял оказывать сексуальные услуги за плату (за еду, деньги, жилье и т.п.)

Питома вага респондентів, які стикалися з різними видами насильства за останні 12 місяців, %

Вид насильства	<u>... ЩОДО РЕСПОНДЕНТА</u>					<u>... ЩОДО ІНШИХ ЛЮДЕЙ</u>				
	Ж-ГД	Ж-В	Ч (60+)	Ж (60+)	Серед усіх	Ж-ГД	Ж-В	Ч (60+)	Ж (60+)	Серед усіх
Психологічне	18	18	17	14	17	28	28	24	20	26
	9	7,5	6	10	8	12,5	17	13,5	8	13
Фізичне	17	13	20	11	16	24	19	25	17	22
	10,5	7,5	10	12	10	17	19	17	24	18
Економічне	18	9	12	12	15	22	28	27	17	22
	5	2	2	0	3,5	18	17	11,5	12	16
Сексуальне	0,2	0	0	0	0,1	1	2	0	0	0
Стикалися з будь-яким насильством	29,5					39,8				
	15,6					29,5				

ВПО

НЕ-ВПО

- Економічне та фізичне насильство **(8,4%)**
- Психологічне та фізичне насильство **(8,6%)**
- Економічне та психологічне насильство **(7,2%)**

Особи, які вчиняли різні прояви насильства, %

Особи, які вчиняли різні прояви насильства, залежно від типу насильства%

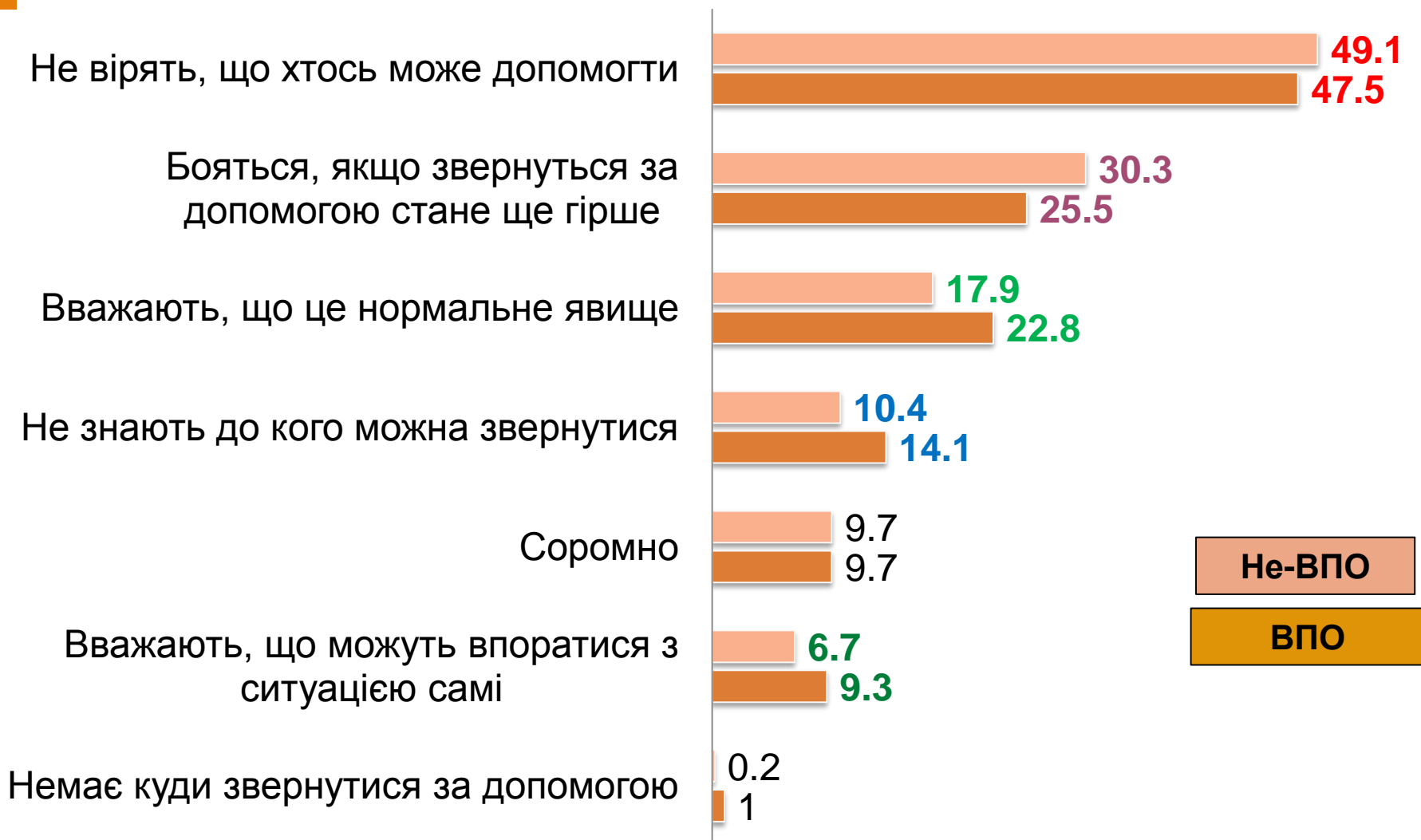
		ЕКОНОМІЧЕСКОЕ		ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ		ФИЗИЧЕСКОЕ	
		К Вам	К другим	К Вам	К другим	К Вам	К другим
Представники ДНР/ЛНР	ВПО	26,5	25,2	17,8	24,7	23,9	26,8
	Не-ВПО	0,0	16,9	14,7	17,6	14,6	13,7
Украинская армия (в т.ч. батальоны "Айдар", "Донбасс")	ВПО	28,4	26,5	25,3	26,9	39,6	31,3
	Не-ВПО	35,7	36,9	8,8	19,6	2,4	21,9
Бандиты (террористы, боевики, ополченцы, сепаратисты)	ВПО	20,5	21,5	17,2	19,3	18,8	22,8
	Не-ВПО	7,1	4,6	5,9	15,7	9,8	9,6
Местные жители(в т.ч. бывшие соседи)	ВПО	6,6	4,6	5,1	4,0	6,9	4,4
	Не-ВПО	0,0	1,5	2,9	2,0	0,0	1,4
Представители местных властей	ВПО	0,0	1,1	1,7	0,4	2,5	1,3
Правоохранительные органы (СБУ, милиция)	ВПО	1,3	0,8	2,3	1,3	0,6	0,4
	Не-ВПО	0,0	1,5	0,0	0,0	2,4	1,4
Русские наемные люди (чеченцы, казаки)	ВПО	6,0	5,4	4,0	4,9	5,0	4,9
Люди на блок-постах	ВПО	0,7	0,4	1,7	2,7	1,9	1,8
	Не-ВПО	0,0	3,1	8,8	3,9	4,9	2,7
Работодатель	ВПО	2,0	5,4	7,5	1,3	0,6	0,8
	Не-ВПО	14,3	6,2		2,0	0,0	0,0
Отказ от ответа	ВПО	15,9	11,9	10,9	9,0	9,4	10,3
	Не-ВПО	14,3	7,7	8,8	3,9	0,0	5,5
Не знаю, неизвестные мне люди	ВПО	8,6	11,1	17,2	18,8	8,8	11,6
	Не-ВПО	28,6	18,5	44,1	33,3	56,1	41,1

Розподіл відповідей ВПО: «Чи знаєте Ви, куди необхідно звертатись у випадку виникнення різних видів насильства?, %

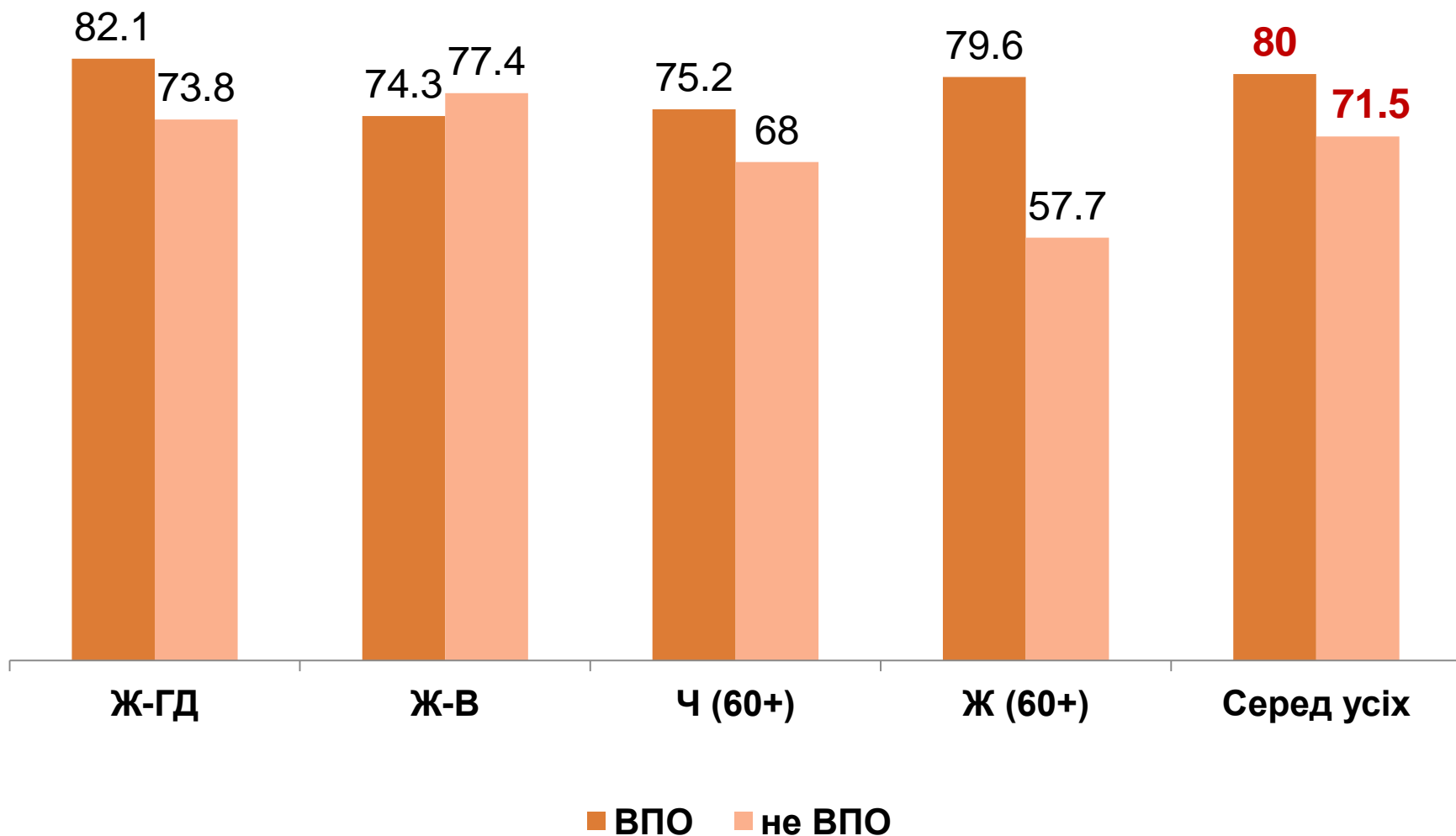
	Ж-ГД	Ж-В	Ж (60+)	Ч (60+)	Серед усіх
До міліції	53,0	52,5	48,8	55,6	52,6
До представників волонтерських (громадських) організацій	10,8	9,9	6,8	9,0	9,8
До соціальної служби (соціальних працівників)	10,1	5,9	5,6	7,5	8,6
До адвоката	2,2	7,9	1,2	1,5	2,5
До психолога	2,8	1,0	0,6	3,0	2,3
До медичного закладу (медичних працівників)	1,2	2,0	1,2	0,8	1,2
До друзів/знайомих	5,5	3,0	8,6	3,8	5,5
До членів сім'ї	8,1	10,9	8,0	6,8	8,2
Я не знаю куди звертатися	36,8	36,6	42,6	38,3	37,9

(наведені варіанти які обрали більш ніж 2% опитаних)

Причини не звернення людей за допомогою у разі виникнення будь-яких насильницьких дій, %

Питома вага тих, хто хотів би отримувати інформацію про заклади та організації, які допомагають в разі скоєння насильницьких дій, %

Характеристика стану соціального самопочуття, %

Сфери прояву несправедливого, упередженого ставлення, у зв'язку зі статусом переселенця (% тих, кому доводилося постійно особисто або членам їх родини це відчувати)

	ВПО					Не ВПО				
	Ж-ГД	Ж-В	Ч (60+)	Ж (60+)	Серед усіх	Ж-ГД	Ж-В	Ч (60+)	Ж (60+)	Серед усіх
При вирішенні житлових проблем (пошук/оренда житла)	8,1	6,9	3,0	4,3	6,7	8,1	7,5	3,8	4,0	6,9
У пошуках роботи, додаткового заробітку	14,2	4,0	7,5	3,1	10,5	13,7	5,7	5,8	2,0	10,2
При оформленні соціальних виплат, субсидій і т.д.	3,3	1,0	2,3	1,9	2,7	9,3	1,9	7,7	2,0	7,2
При отриманні пенсії	0,8	0,0	3,0	1,9	1,2	6,5	5,7	26,9	14,0	9,9
При отриманні медичних послуг	1,8	1,0	0,8	2,5	1,7	4,8	3,8	15,4	10,0	6,7
При отриманні банківських послуг	1,3	0,0	0,8	1,2	1,1	12,1	9,4	21,2	4,0	11,9
При отриманні юридичних послуг чи консультацій	0,5	0,0	0,0	0,0	0,3	4,0	5,7	3,8	0,0	3,7
При домовленості про оплату праці Вам пропонували оплату значно нижче	9,4	3,0	1,5	1,9	6,5	7,3	1,9	0,0	0,0	4,7

Уявлення опитаних щодо організацій та осіб, які зможуть реально захистити їх права в разі порушення, %

ВИСНОВКИ

- Про прояви насильства частіше респонденти зазначають по відношенню до інших людей, ніж до себе особисто.
- Найбільш поширеними є психологічне, фізичне, економічне насильство, про сексуальне насильство повідомили одиниці.
- Найбільш поширеним способом насильства є залякування. Жінки схильні сприймати залякування не лише як цілеспрямований акт, а як джерело страху (**«Мы сидим все смирно, никто же ни на кого не нападет. А они автоматом перед лицо машут, документы проверяют. Оставьте, не заносите оружие в общественный транспорт! Безумно страшная картина. Так жутко! И вот они постоянно в масках, с оружием.»**) (не-ВПО)
- Основними категоріями людей, які вчиняли насильницькі дії є військові обох сторін конфлікту: українська армія (в т.ч. добровольчі батальйони) та представники ДНР/ЛНР («ополченці», сепаратисти тощо). Також респонденти відмічали роботодавців, представників влади, правоохоронні органи.
- Населення потребує інформації про заклади та організації, які допомагають в разі скоєння насильницьких дій (причина не звернення – **«не вірю, що допоможуть»**).
- Несправедливе, упереджене ставлення, у зв'язку із статусом переселенця в обох групах респонденти відчували при пошуку роботи або додаткового заробітку та вирішенні житлових проблем. Не-ВПО відмітили про отримання банківських послуг або пенсій.
- Найбільш популярними захисниками у разі порушення прав є члени сім'ї/родичі, громадські організації та місцеві депутати.

Дякую за увагу!!!!

УІСД ім. О. Яременка:

вул. Панаса Мирного, 26, оф. 210

Тел./факс: 044 501 50 75; 044 501 50 76

<http://www.uisr.org.ua/>